

L
20

LANDBOUW-ECONOMISCH INSTITUUT
's-GRAVENHAGE

156

L 20
188

VARKENS OF KIPPEN

B.H.Perdok, L.E.I., 's-Gravenhage

Alvorens een berekening op te zetten, die een vergelijking geeft van de rentabiliteit van de varkenshouderij en van de pluimveeteelt, is het noodzakelijk in te gaan op de sociaal-economische betekenis van deze bedrijfstakken van de landbouw en wel in het bijzonder van het kleine gemengde gezinsbedrijf op de zandgronden.

Zoals algemeen bekend, ligt de oorzaak van de lagere arbeidsproduktiviteit, die hier kan worden gemeten door berekening van het arbeidseffect, in een onvoldoende aanpassing van arbeidsbehoefte en arbeidsaanbod. Vergroting van de bedrijven en een intensievere exploitatie kunnen enerzijds een oplossing geven, anderzijds zal men kunnen trachten door afvloeiing van arbeidskrachten het arbeidsaanbod te verlagen. Aangezien genoemde factoren ieder voor zich slechts in beperkte mate een verbetering kunnen geven, zal naar gelang de situatie zich voordoet, op deze drie punten de aandacht moeten worden gevestigd. Voor de vergroting van de bedrijven kan worden gewezen op de beperkte mogelijkheid door de schaarste aan beschikbare cultuurgrond. Intensivering van de bedrijfsvoering is slechts tot zekere hoogte mogelijk, doordat men rekening moet houden met de afnemende meeropbrengsten en de beperkte mogelijkheden ten gevolge van afzetproblemen, zoals b.v. van eieren en vlees, welke grotendeels op export zijn aangewezen.

Wat de intensivering betreft bieden, zoals boven reeds is genoemd, de varkenshouderij en de pluimveeteelt mogelijkheden. Indien men nu op de zandgronden nagaat op welke bedrijven men het grootste aantal varkens en kippen houdt, dan ziet men dat het gemiddeld aantal mestvarkens per bedrijf op de kleine bedrijven (beneden 7 ha) slechts de helft bedraagt van dat op de grote (groter dan 20 ha). Het aantal leghennen per bedrijf varieert vrijwel niet met de bedrijfsgrootte. Wel treft men uiteraard het grootste deel van de totale pluimveestapel aan op de kleinere bedrijven, evenals een groot deel van de totale varkensstapel, maar dit wordt veroorzaakt doordat het aantal kleine bedrijven numeriek veel belangrijker is. Wat het inkomen betreft is de pluimveehouderij op de kleine bedrijven relatief gezien ook veel belangrijker. Het bruto-inkomen uit de pluimveesector ligt voor deze bedrijven ongeveer viermaal zo hoog als op de grotere. Voor de varkenshouderij ligt dit relatief gezien vrijwel gelijk.

Men kan zich afvragen, waarom juist de kleine bedrijven niet hebben getracht deze bedrijfstakken meer te ontwikkelen.

2286953

59/3029

De verklaring zou misschien kunnen worden gezocht in de hoeveelheid eigen voer, dat op het bedrijf wordt gewonnen en een belangrijke basis voor de voeding kan leveren. Toch mag dit geen oorzaak zijn, dat hier een dergelijke beperking optreedt. Immers over het algemeen leveren deze bedrijfstakken, ook met aankoop van krachtvoer, redelijke resultaten op. In normale tijden kan derhalve hierdoor een aanmerkelijk verhoogde arbeidsproduktiviteit en hoger arbeidsinkomen worden bereikt op dezelfde bedrijfsoppervlakte. Opmerkelijk is dan ook dat uit onderzoekingen blijkt, dat deze intensivering en verhoging van het arbeidseffect in de laatste jaren op de kleine bedrijven niet in sterkere mate heeft plaats gehad dan op de grotere 1).

Indien men in dit verband regionaal de toestand gaat bekijken dan ziet men, dat de mogelijkheden soms vrijwel onbenut blijven. In sommige streken op de zandgronden ontbreken genoemde bedrijfstakken grotendeels, b.v. de pluimveehouderij en de varkenshouderij zijn in Oost-Friesland zeer weinig ontwikkeld, evenals de varkenshouderij op de Veluwe. Interessant is het te wijzen op een conclusie in een rapport, dat handelt over Oost-Friesland en waarin speciaal wordt gedeut op de factoren van psychologische en sociale aard, die mede oorzaak zijn, dat de rundveehouderij ten onrechte meer aandacht opeist dan de varkens- en pluimveehouderij. De eindconclusie luidt dan ook, dat door een beperktheid van de varkens- en kippenstapel de financiële resultaten ongunstig worden beïnvloed, mede omdat de optimale bezetting per bedrijf veelal niet wordt bereikt 2).

Prof. dr. E.W. Hofstee heeft in zijn inaugurale rede in Wageningen gesproken over de oorzaken van de verscheidenheid in de Nederlandse landbouwgebieden. Bij deze gelegenheid gaf hij een verslag van een interessante studie over de oorzaken van de verschillen in agrarische structuur in diverse gebieden van ons land. Over het algemeen zal de boer streven naar een rationele aanpassing van het bedrijf aan de uiterlijke omstandigheden van geografische, economische en maatschappelijke aard. Deze aanpassing kan uiteraard worden vertraagd door gebrek aan kennis, inzicht en overzicht van de boer, waardoor hij aan de traditionele vorm blijft hangen. Het belangrijke aspect dat prof. Hofstee echter naar voren brengt is wel het maatschappelijk aanzien, dat in vele gevallen de bedrijfsstijl bepaald in afwijking van bovengenoemde factoren.

- 1) De ontwikkeling van het kleine-boerenvraagstuk.
- 2) Onderzoek naar de mogelijkheden van de varkens- en kippenhouderij op de landbouwbedrijven in Friesland, met name in het oostelijk gedeelte van dit gewest. Kamer van Koophandel voor Friesland te Leeuwarden.

Indien men na voorgaande beschouwing overgaat tot de concrete vraag varkens of kippen, dan kan men naast alle andere factoren die deze keuze beïnvloeden en min of meer van subjectieve aard zijn, zijn inzicht gaan verdiepen door een rentabiliteitsberekening op te stellen van de varkens- en pluimveehouderij. Deze zou als volgt kunnen worden opgezet.

Gesteld, dat op een bepaald bedrijf een arbeidsoverschot aanwezig is van 750 arbeidsuren per jaar. Hoe kan men deze arbeid het beste produktief maken of misschien juist, het meest lonend maken en welk kapitaal is hiervoor benodigd?

Gezien de vrij regelmatige arbeidsfilm van het gemengde bedrijf en de vrij constante arbeidsbehoefte die de varkens- en pluimveestapel geven, kan worden aangenomen, dat de keuze niet wordt beïnvloedt door eventuele moeilijkheden in de periodieke arbeidsvoorziening. Voor deze 750 beschikbare arbeidsuren kan men een varkensstapel aanhouden van 36 stuks ofwel + 90 baconvarkens per jaar afleveren. Hiertegenover kan men stellen het aanhouden van 200 leghennen, die ongeveer dezelfde arbeidstijd vragen. In bijlage I en II zijn de gedetailleerde kosten, opbrengsten en saldi vermeld. De hoeveelheden kosten en opbrengsten zijn ontleend aan de L.E.I.-rapporten no.'s 169 en 247, terwijl de prijzen in verband met optredende schommelingen zijn gemiddeld over de jaren 1953 t/m 1956. De samenvatting is als volgt.

	Opbrengst	Kosten	Saldo
90 baconvarkens	f.14.343	f.12.805	f. 1.538
200 leghennen	f. 5.536	f. 4.448	f. 1.088

1301

Uit deze berekening blijkt wel, dat over deze jaren de uitkomsten ten voordele van de varkenshouderij uitvalt. Een probleem, dat hierbij echter nog in aanmerking dient te worden genomen en dat vooral voor de kleine bedrijven een vrij grote rol speelt, is de financiering.

Bij nieuwbouw bedraagt het benodigde kapitaal:

Kosten kippenhok (106 m ²)	f.2.900,-
Investering pluimveestapel 2 x f.868,-	f.1.736,-
Totaal	f.4.636,-
Kosten varkenshokken 36 x f.150,-	f.5.400,-
Investering varkens 36 x f.91,-	f.3.276,-
Totaal	f.8.676,-

OVERZICHT VAN DE KOSTEN VAN GEMIDDELD 100 HENNEN, EXCLUSIEF
ARBEIDSKOSTEN EN DE BELONING VOOR DE BEDRIJFSLEIDING

Ontleend aan het L.E.I.-rapport no. 247

I Voederkosten

a. Krachtvoer	Opfok; opfokvoer I	67kg à f.42,- /100kg	f. 28,14
	opfokvoer II	186kg à f.40,- /100kg	f. 74,40
	Overgangsvoyer	412kg à f.34,60/100kg	f. 142,35
	Kuikenzaad I	27kg à f.41,20/100kg	f. 11,12
	Kuikenzaad II	40kg à f.38,50/100kg	f. 15,40
	Kuikenzaad III	186kg à f.35,75/100kg	f. 66,50
	Gemengd graan	413kg à f.32,70/100kg	f. 35,05

Totaal opfok f. 472,96

Leghennen; ochtendvoer	2340kg à f.36,30/100kg	f. 849,42
gemengd graan	2340kg à f.32,70/100kg	f. 765,18

Totaal leghennen f.1640,60

Totaal krachtvoer f.2113,56

b. Overige voedermiddelen

Aangekocht	f. 25,-
Voer eigen bedrijf	f. 10,-

Totaal voederkosten f.2149,-

II Aankoop kuikens 114 x f. 1,20 f. 137,-

III Kosten hokken, afrastering en uitloop

Afschrijving en rente hokken	f.100,-
Onderhoud hokken en afrastering, kosten kunstmoeder en zomerhokjes	f. 27,-
Pachtwaarde uitloop	f. 13,-

Totaal f. 140,-

IV Rente pluimveestapel $4\frac{1}{2}$ % van f. 868,- f. 39,-

V Veeartskosten f. 7,-

VI Strooisel f. 22,-

VII Elektriciteit, brandstof en waterleiding f. 32,-

VIII Kosten klein-gereedschap f. 11,-

IX Diverse kosten f. 10,-

Bruto-kosten per 100 hennen f. 2547,-

Aftrekposten

X Omzet en aanwas f. 307,-

XI Waarde mest f. 16,-

Totaal f. 323,-

Netto-kosten per 100 hennen f. 2224,-

XII Opbrengst eieren

100 x 205 x $13\frac{1}{2}$ ct - f. 2768,-

Saldo f. 544,-

Bijlage II

OVERZICHT VAN DE KOSTEN EN OPBRENGSTEN VAN BACONVARKENS, EX-
CLUSIEF ARBEIDSKOSTEN EN DE BELONING VOOR DE BEDRIJFSLEIDING

Ontleend aan het L.E.I.-rapport no.169

<u>I Aankoop big</u>		f. 40,-
<u>II Voederkosten bij mesten van 17-90 kg levend gewicht</u>		
25 kg eiwitrijk biggenmeel	à f.33,60/100kg	f. 8,40
90 kg eiwitrijk varkensmeel	à f.32,70/100kg	f.29,43
40 kg D.A.-meel	à f.38,40/100kg	f.15,36
62,5 kg roggemeel	à f.26,80/100kg	f.16,75
62,5 kg havermeel	à f.27,90/100kg	f.17,44
	Totaal voederkosten	f. 87,38
<u>III Strooisel 100 kg à f.53,- per ton</u>		f. 5,30
<u>IV Huisvestingskosten</u>		f. 2,75
<u>V Inventariskosten</u>		f. 0,70
<u>VI Veeartskosten</u>		f. 2,30
<u>VII Rente à 4$\frac{1}{2}$%</u>		f. 1,65
<u>VIII Risicopremie</u>		f. 2,10
<u>IX Afleveringskosten</u>		f. 2,90
<u>X Diverse kosten</u>		f. 0,50
	Totaal bruto-kosten per varken	f.145,58
<u>Aftrekposten</u>		
<u>XI Waarde mest</u>		f. 3,30
	Totaal netto-kosten per varken	f.142,28
<u>XII Opbrengst per varken 68,4 x f. 2,33</u>		f.159,37
	Saldo	f. 17,09